

Role OSN v poválečném světě a její podíl na řešení mezinárodních krizí

Společnost národů (League of Nations) - 1920-1946

- předchůdce OSN
- V čele Generální tajemník Společnosti národů sídlící v Ženevě
- mezinárodní organizace založená po první světové válce na základě výsledků pařížské mírové konference
- 1920 dokument Pakt Společnosti národů
- členské země se zavazovaly k dodržování pravidel mezinárodní spolupráce a bezpečnosti, respektování mezinárodního práva
- USA vliv na vznik, ale nebyly členem
- 1926-1933 členem Německo, SSSR 1934-1939 (vyloučen), 1933 vystoupilo Japonsko a 1937 Itálie

- vliv Francie a Británie ve Společnosti národů
- organizace přesto neefektivní, kdy nezabránila agresí Japonska, Itálie a Německa = okupace Habeše, účast Německa během Španělské občasnkové války, anšlus Rakouska, Mnichovská dohoda, Invaze do Mandžuska a Číny
- Společnost národů během války bezvýznamná
- v dubnu 1946 rozpuštěna
- po válce obavy z nového konfliktu
- nutnost účasti všech velmocí,
- politické rozpory USA, FR, VB x SSSR, Čína

Organizace spojených národů (OSN)

- (angl. United Nations – UN)
- založena 24. říjen 1945 v San Franciscu (USA) na základě přijetí ustavujícího dokumentu: **Charty Spojených národů** z 26. června 1945 padesáti zakládajícími státy na mezinárodní Konferenci Spojených národů o mezinárodním uspořádání v San Francisku
- „My, lid Spojených Národů, jsouce odhodláni uchránit budoucí pokolení od metly války, která dvakrát za našeho života přinesla lidstvu nevýslovné strasti, odhodláni deklarovat znovu svou víru v základní lidská práva, v důstojnost a hodnotu lidské osobnosti, v rovná práva mužů i žen a národů velkých i malých...“

- přijalo 50 států včetně tehdejšího ČSR
- navázala a nahradila meziválečnou Společnost národů
- garant kolektivní bezpečnosti a mírového řešení konfliktů
- podmínkou pro vstup v platnost byla ratifikace Francie, Číny, SSSR, Velké Británie, USA a většiny ostatních signatárních států
- k Chartě – připojen Statut Mezinárodního soudního dvora
- Cílem OSN je zachování mezinárodního míru, bezpečnosti a zajištění mezinárodní spolupráce.
- Členství v OSN založeno na principu suverénní rovnosti, státy mají svá zastoupení, tzv. stálé mise v hlavním sídle OSN New Yorku

Vlajka OSN



Úřadovna OSN ve Vídni, sídlí:

1. Organizace OSN pro průmyslový rozvoj
2. Mezinárodní agentura pro atomovou energii
3. Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky
4. Úřad OSN pro drogy a kriminalitu
5. Úřad OSN pro vesmírné záležitosti
6. Přípravná komise pro Organizaci smlouvy o všeobecném zákazu jaderných zkoušek

Ženeva sídlem mezinárodních organizací OSN:

1. Světová zdravotnická organizace
2. Mezinárodní telekomunikační unie
3. Mezinárodní organizace práce
4. Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky
5. Světová organizace duševního vlastnictví
6. Konference OSN o obchodu a rozvoji
7. Ekonomická a sociální rada OSN
8. Světová meteorologická organizace

Orgány OSN:

1. Valné shromáždění

- hlavní jednací orgán OSN
- první Valné shromáždění OSN 10. ledna 1946 v Londýně
- zástupci všech členských států
- v čele zvolený předseda
- výbory a komise
- každý členský stát zástupce, který disponuje jedním stejně platným hlasem

2. Rada bezpečnosti OSN,

- Výkonný orgán
- Hlavní odpovědnost za udržení mezinárodního míru a bezpečnosti a řešení konfliktů
- 5 stálých členů s právem veta (USA, VB, FR, SSSR a Čína)
- rezoluce Rady bezpečnosti závazná

3. Ekonomická a sociální rada OSN

- dohlíží na hospodářské a sociální činnosti OSN
- zasedá střídavě v New Yorku a Ženevě
- otázky spojené s ekonomickým, sociálním, kulturním a zdravotním rozvojem
- podpora dodržování lidských práv

4. Poručenská rada OSN

- 1945 – 1994
- za úkol osamostatnit území, která byla do a v druhé světové válce nesamostatná tzn. zabezpečit přechod závislých a nesamostatných území k samostatnosti.
- byly ověřeny zprávy správcovských států o politickém, hospodářském a sociálním vývoji „poručenských“ území

5. Mezinárodní soudní dvůr

- sídlo v Haagu
- úkolem řešit spory mezi státy
- 15 soudců volených Valným shromážděním a Radou bezpečnosti

6. Sekretariát

- vykonavatel každodenních úkolů
- mnoho funkcí – např. řízení a správy mírových operací
- mezinárodní úřednický tým (7 500 zaměstnanců)
- v čele s generálním tajemníkem OSN

Mírové síly OSN, neformálně modré přilby/modré barety

- mírové operace v době studené války improvizací, kdy nešlo využít tradičních nástrojů pro řešení konfliktů
- limitováno nesouladem zájmů stálých členů Rady bezpečnosti
- ozbrojené síly pod vedením Organizace spojených národů
- usilují o udržení míru (*peacekeeping*) v regionech, kde hrozí propuknutí ozbrojeného konfliktu.
- Udržování míru je dle definice OSN „cesta, kterou se dá pomocí zemím rozvrácených konfliktem dosáhnout podmínek pro udržitelný mír“
- Mírové síly za úkol po ukončení konfliktu monitorovat mírové procesy v zasažených zemích a pomáhat interesovaným stranám uvádět v platnost mírové dohody, které spolu sepsaly.
- Toto snažení může mít několik rovin, která zahrnuje vojenské i civilní oblasti, jako je udržení pořádku, zavedení a vymáhání práva, volební asistence a poválečná obnova.
- Použití síly směřují modré přilby pouze v sebeobraně

- **1948** počátek mírových činností OSN = Skupina OSN pro dohled nad příměřím, dohlížela na příměří mezi Izraelem a arabskými státy
- **1949** Vojenská pozorovatelská skupina OSN do Indie a Pákistánu, aby dohlížela na příměří
- **1950** díky demonstrativní neúčasti sovětského zástupce na jednání rady bezpečnosti OSN vypravena další mise OSN, pod vedením USA, s úkolem se vypořádat se s invazí komunistických sil do Koreje
- **1956** první klasická mírová mise, Kanadský diplomat Lester Bowles Pearson navrhl vyslat jednotky OSN do Suezského průplavu, aby dohlížely na dodržení mírových dohod mezi válčícími stranami
- síly OSN složeny z jednotek poskytnutých členskými státy, zde poprvé modré přilby a bílé vozy, které jsou charakteristickým znakem mírových jednotek OSN

Zdroje:

- <https://www.osn.cz/osn/historie/>
- <https://slideplayer.cz/slide/2774953/>
- http://www.gymnaslo.cz/files/users/spravce/dum/mezinarodniVztahy/VY_32_INOVACE_NS.1.03.pdf
- https://vskp.vse.cz/75077_role_osn_pri_reseni_konfliktu_pripad_mirove_operace_osn_vkambodzi_untac
- https://cs.wikipedia.org/wiki/M%C3%ADrov%C3%A9_s%C3%ADly_OSN
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Organizace_spojen%C3%BDch_n%C3%A1rod%C5%AF#/media/Soubor:Flag_of_the_United_Nations.svg

Schůzka J. F. Kennedy – N. S. Chruščov ve Vídni na jaře 1961

- Po zvolení 9. 11. začíná komunikace s Chruščovem
- ujištění, že je sovětská strana připravena „pokračovat ve snahách o vyřešení tíživého problému, kterým je odzbrojení, vyřešit německou otázku brzkým uzavřením mírové smlouvy a dosáhnout dohody v ostatních otázkách, jejichž řešení by mohlo přinést usnadnění a zlepšení celé mezinárodní situace.“
- Leden 1961 nastupuje prezident John. F. Kennedy po Dwightu Eisenhowerovi
- Vztah mezi Sovětským svazem a Spojenými státy vyostřený
- soupeření v jaderném zbrojení v plné síle
- dle velvyslance SSSR v USA Kennedy za nezkušeného nováčka
- Kennedyho cíle = vyhnoutí se jaderné válce, usiloval o zrušení jaderných testů
- přesto v březnu 1961 zvýšil rozpočet na obranu země
- Pentagon chtěl nad Sověty jadernou převahu, cílem odstrašit Sověty a mít nad nimi lepší postavení

- Kennedy proti kolonialismu
- problém v oblasti Afriky a Konga, získalo nezávislost na Belgii
- Dále otázka Laosu a jižního Vietnamu, hrozil komunismus
- další mezinárodní bezpečnostní otázky na jaře 1961 Kuba a Castrův režim, který potlačoval občanská práva v zemi a podporoval vznik komunismu v Latinské Americe
- Pro Kennedyho nepřijatelné, po Eisenhowerově administrativě plán invaze na Kubu

- Únor 1961 pozitivní postok Kennedyho k neformálnímu setkání s Chruščovem
- 20. dubna 1961 Kennedy projev před americkou společností vydavatelů novin - ponaučení z Invaze v Zátocě sviní a eskalující hrozbě komunismu
- V květnu potvrzení schůzky a přijetí Kennedyho nabídky
- Sovětský vůdce Nikita Chruščov a americký prezident John Fitzgerald Kennedy na summitu ve Vídni 3. a 4. června 1961 projednali aktuální mezinárodně politické otázky, odzbrojení a vzájemné vztahy

- Body jednání: problematika Berlína, Laosu a omezení jaderných zkoušek
- Kennedymu doporučeno jednat o společné otázky mocností – nukleárním míru (tzn. Jednat o zákaz jaderných zkoušek), v otázce Berlína zmínit význam přítomnosti USA v Západním Berlíně a jeho strategickou nenahraditelnost
- **3. června setkání na americkém velvyslanectví**
- Kennedy nastolil téma hrozby možného nesprávného odhadu (miscalculation) vedoucího až k případné válce mezi oběma velmocemi
- zde ideologické debaty o kapitalismu a komunismu
- Chruščov útočný, obvinil USA z pokusů zlikvidovat komunistický systém, dále Chruščov mluvil o nevyhnutelnosti války a podpoře revolucí

- Kennedy zdůraznil nutnost vyhnout se situacím a rozhodnutím, které by mohly vést ke konfliktu
- Chruščov potvrdil svůj slib podporovat národní osvobozené hnutí a jejich války
- Otázka bojů v Laosu (Občanská válka v Laosu), shoda, oba souhlasili se zastavením bojů mezi komunisty a vládními oddíly
- Kennedyho pozice slabá, označen za nezkušeného

- 4. června jednání na sovětském velvyslanectví
- Kennedyho prioritou otázka zákazu zkoušek jaderných zbraní – Chruščov odmítl pravidelné inspekce v SSSR a trval na trojstranných inspekčních týmech, kontrola max 3x ročně, dohody nedosaženo
- Dále otázka Berlína – Chruščov situaci rozděleného města za netolerovatelnou, vyslovil potřebu podepsání separátní mírové smlouvy
- Pokud by SSSR podepsal smlouvu s NDR – znamenalo by to ukončení uplatnění přístupu do Západního Berlína

- Kennedy sdělil, že se práv na Berlín nevzdají
- Chruščov neustoupil a řekl, že odpovědnost za případné vypuknutí konfliktu kvůli Berlínu je na straně USA: „Pokud Spojené státy chtějí začít válku o Německo, ať je tomu tak[...]Sovětský svaz mírovou smlouvu podepíše na konci tohoto roku.“
- Poté soukromé jednání beze změny názorů

- **Důsledky:**
- Nebylo dosaženo dohody na žádném z klíčových bodů
- Naopak se přiostrčil spor mezi oběma supervelmocemi v otázce budoucnosti Berlína
- Setkání nepřineslo zmírnění napětí, které bylo zásadní pro mírové řešení tehdejší mezinárodněpolitické situace
- Vyřešen pouze problém Losu – shoda obou představitelů
- přínos tkvěl v prvním setkání mezi Kennedym a Chruščovem

- Setkání nedopadlo dle prezidentových představ
- Vše vylíčil ve svém televizním projevu národu ze 6. června
- Zmínil rozdílné názory obou státníků na budoucnost světa, na Chruščovovu představu rozšíření komunismu do nově se rozvíjejících států a rozlišné chápání činů oněch států.
- Poznamenal také dohodu o udělení nezávislosti Laosu a také o stejném přístupu k Barmě a Kambodži.
- Nezastíral, že pro Spojené státy je Sovětský svaz stále hrozbou, ale zmínil fakt, že doufá o „prolomení ledu v komunikaci“ díky Vídeňské schůzce.

- Sovětská delegace předala 4. června 1961 americké straně aide-mémoire (záznam učiněný z ústního rozhovoru) obsahující vyjádření o Berlíně a zamýšlené sovětské politice vůči rozdělenému městu
- 10. června Sověty publikováno
- Pro Sověty řešení rozděleného Německa klíčovým prvkem pro mezinárodní mír a vztahy s USA
- Dle nich řešením přeměna Berlína v demilitarizované svobodné město a prohlášení spojenecké správy za „okupační režim“
- Srpen 1961 stavba Berlínské zdi

Zdroje:

- KENDALL, Bridget. *Studená válka: nový pohled na konflikt mezi Západem a Východem*. Přeložil Jan ŠINDELKA. Praha: Knižní klub, 2018. Universum (Knižní klub). ISBN 978-80-242-6201-7, s. 243.
- KOPKOVÁ, Ivana. *Vliv Karibské krize na politickou kariéru J. F. Kennedyho a N. S. Chruščova*. Praha, 2015. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/130148139>, s. 19-21.
- ČÍŽKOVÁ, Tereza. *Diplomacie Spojených států amerických a summit ve Vídni v kontextu studené války*. Praha, 2010. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/27799/BPTX_2008_2_11230_0_204387_0_86499.pdf?sequence=1&isAllowed=y, s. 11-29.
- https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/summit-schuzka-donald-trump-kim-cong-un-kldr-usa-spojene-staty-severni-korea_1806120915_haf

Založení, činnost a zánik Informačního byra (1947-1956)

- **Kominforma či Informbyro (Informační byro komunistických a dělnických stran) 1947-1956**
- Moskvou řízená mezinárodní organizace komunistických stran
- sovětská vláda řídila ostatní komunistické strany ve východní Evropě
- Založena koncem září 1947 (22.–28. září 1947) na konferenci v polském městě Szklarska Poręba
- Navazovala na činnost během války zrušené Kominterny
- Vedle Komunistické strany Sovětského svazu dále sdružovala komunistické strany Bulharska, Československa, Francie, Maďarska, Itálie, Rumunska a Polska.
- Kritika komunistických stran v Itálii a Francii, že se nechaly odstavit od moci. Úkol pro ně: zabránit participaci těchto zemí na MP.

- stalinizace východní Evropy nezbytná
- východoevropské státy se musí podřítit tvrdým metodám diktátorské vlády, aby uchránil SSSR před západními vlivy učinilo stalinizaci východní Evropy nezbytnou
- V době přípravy zasedání moskevské vedení velmi kritické na činnost KSČ a její parlamentní metody politického boje.
- V půli června do Československa fakticky na inspekční cestu vedoucí odboru zahraničněpolitického oddělení ÚV VKS(b) Pantelejmon Vasiljevič Guljajev.

- Po návratu do Moskvy hlásil, že českoslovenští komunisté rok po vítězných volbách ztrácejí vliv zejména na studenty a tvůrčí inteligenci, nepropagují dostatečně sovětskou kulturu, selhávají v hospodářské politice, jsou příliš smířliví vůči Demokratické straně na Slovensku,
- Krkonošská schůzka znamenala definitivní odvržení teze o možných národních cestách k socialismu.
- V Moskvě připraven projekt organizace
- sovětští zástupci jej představili účastníkům až při jednání samém
- Hlavní ideový projev přednesl 25. září **Andrej Ždanov**, faktický Stalinův zástupce na starosti stranický aparát.

- **Prohlásil:**
- po druhé světové válce došlo k pronikavým změnám mezinárodní situace a svět se rozdělil na dva tábory – na jedné straně tábor demokratický a antiimperialistický, vedený Sovětským svazem, a na straně druhé tábor antidemokratický a imperialistický pod vedením Spojených států.
- Neutrální postoj nebyl podle Ždanova nadále možný, a proto vyzval k zesílení boje za národní a sociální svobodu.
- Komunistické strany neměly „přeceňovat síly protivníka“, a měly naopak přejít do protiútoků.
- Ždanov podrobil tvrdé kritice vedení francouzské a italské komunistické strany za jejich ústupnou politiku v mantinelech parlamentní demokracie, jež vedla jen k tomu, že se na jaře nechaly vytlačit z vlád svých zemí

- Úkol pro ně: zabránit participaci těchto zemí na Marshallova plánu
- K této kritice se v diskusích přidali představitelé ostatních stran v čele s jugoslávskými delegáty Milovanem Djilasem a Edvardem Kardeljem, kteří v protikladu k „iluzi“ francouzských a italských soudruhů, že je možné dobytí moci při dodržování zásad parlamentní demokracie, vyzdvihovali radikální metody vlastní či řecké